

## Öppet brev angående förlängning av pausen för omprövningen av vattenkraften

Hej

Med anledning av de förhandlingar rörande omprövningen av vattenkraften som pågår i Regeringskansliet önskar Svensk Vattenkraftförening (SVAF) informera om viktiga sakförhållanden till utvalda riksdagsledamöter. SVAF är en organisation för den småskaliga vattenkraften (under 10 MW). Småskalig vattenkraft kan sägas bestå av ca 1800 kraftverk, som tillsammans producerar närmare 5 TWh (7 % av Sveriges vattenkraftsel). Den sammanlagda effekten är 1000 MW, vilket motsvarar en kärnkraftsreaktor. De flesta av kraftverken ligger i södra Sverige, där både produktions- och överföringskapacitet är begränsad. En utredning visar att det finns en stor potential att ytterligare öka produktionen.

### Bakgrund

Den omprövningsprocess som påbörjades 2022 har visat sig nästintill ogenomförbar. Utan regeländringar kommer den leda till oacceptabla skador på landets elsystem. För den småskaliga vattenkraften kommer följderna bli förödande. Av de 14 omprövningar som har vunnit laga kraft i januari 2024 har 11 landat i utrivning. Vi konstaterar att **Det parti som motsätter sig erforderliga regeländringar vill inte ha kvar någon småskalig vattenkraft.**

### Samhällsnyttor

Av vattenförvaltningsförordningen framgår att vid fastställande av miljö kvalitetsnormer (MKN) skall vattenmiljön vägas mot andra samhällsnyttor. Det görs inte med den tolkning som myndigheterna tillämpar i dag. Fastställda MKN främjar varken elproduktion, reglerförmåga, effekttillräcklighet eller elberedskap. De sätts dessutom med liten eller ingen hänsyn alls till andra samhällsnyttor (Vattenverksamhetsförordningen 27 §). För att det skall gå att ta hänsyn till andra samhällsnyttor i normsättningen fordrar nuvarande regelverk ett mycket avancerat och omfattande underlagsmaterial. Detta underlag finns inte, vare sig hos länsstyrelserna, vattenmyndigheterna eller verksamhetsutövarna. Kostnaderna för att ta fram sådant underlagsmaterial är ofta mycket stora. I andra fall är de omöjliga att ta fram då de avser historiska mätdata som inte finns. Slutligen finns i nuvarande regelverk regler som gör att även om erforderligt underlag tas fram så kan det ändå inte resultera i en norm som avvägs mot elsystemnyttor och andra samhällsnyttor. Exempel på viktiga samhällsnyttor förutom elsystemnyttor och elberedskap är

- Motverkande av översvämning
- Vattenförsörjning -Motverka torka
- Bevarande av kulturmiljöer
- Rekreation

I nuläget ställs inte ens miljönyttor mot varandra utan fiskväg ska fram oavsett annan miljökonsekvens, tex att utriven damm leder till en uttorkad bäck med påföljd av massdöd av rödlistade musslor, eller till förlust av habitat för övervintring av ål. **Ett radikalt förenklat regelverk krävs för att nå vattendirektivets syfte med integration med andra samhällsintressen**

### Politiska mål och utfall

Riksdag och regering har varit tydliga med vilka mål som skall uppnås på nationell nivå (regionala och lokala mål saknas) med omprövningen av vattenkraften. Utfallet av omprövningen hitintills är inte i linje med dessa mål. För att värna vattenkraftens samhällsnyttor behöver lagar och förordningar bli mer precisa.

### Processen för omprövning

Förutom ändringar i regelverket behöver även processen för genomförandet förbättras. Hanteringen av **äldre rättigheter och samverkan** fungerar inte i dag. Detta resulterar i utdragna och tidskrävande förhandlingar i domstolarna, som i sin tur resulterar i att det finns en uppenbar risk att de fonderade pengarna inte kommer att räcka. Vi behöver se till att vi använder fonderade medel till att genomföra kostnadseffektiva miljöåtgärder, inte träta bort dem i domstolarna. **SVAF motsätter sig inte att genomföra miljöåtgärder. De skall dock göras där de gör biologisk nytta, inte på grund av summariskt satta miljö kvalitetsnormer.**

Slutligen är det vitalt intresse att nationella planen för omprövningen av vattenkraften genomförs **på ett rättssäkert sätt där respekten för äganderätten säkerhetsställs**. Detta är inte fallet idag.

### Vägen framåt

Svensk Vattenkraftförening (SVAF) ställer sig till förfogande för att bidra på bästa sätt i de diskussioner och i arbetet för att finna fram de nödvändiga förändringar som behövs för att omprövningen skall kunna genomföras med önskat resultat för såväl miljön som samhället i stort. SVAF besitter stor kunskap och erfarenhet som vi vill bistå med i syfte till att få till en fungerade omprövning som inte behöver pausas igen. I arbetet behöver även den nya omvärldsbilden och EUs Förnybartdirektivet vägas in.

Gustaf Hellström

Ordförande Svensk Vattenkraftförening

070 48 34 142